

Beheerwijzer - verwijderen bosopslag

Heide- en veenvlinders

Het leefgebied van heide- en veenvlinders staat sterk onder druk. De (natuur)gebieden waarvan deze soorten afhankelijk zijn, zijn erg gevoelig voor bedreigingen, zoals stikstofdepositie, verdroging, verbossing en versnippering. Ook grootschalige beheermaatregelen in deze kwetsbare gebieden kunnen leiden tot een afname van de populatie of zelfs het verdwijnen van bepaalde vlinders. Denk bijvoorbeeld aan verkeerd maaibeheer en overbegrazing.

1 Het is van belang om het uitgetrokken, uitgestoken en/of afgezaagde materiaal te verzamelen in het terrein. Her en der kun je een hoop maken van houtig materiaal, in zo'n hoop kunnen allerlei dieren wegkruipen.

* zie ook instructiewijzer takkenril.

2 Het volledig verwijderen van opslag is niet wenselijk. Her en der een boom of struik laten staan is goed voor de structuur in het gebied. Een belangrijk aandachtspunt: hoe dichterbij je bij de bosrand komt, hoe meer opslag je laat staan.

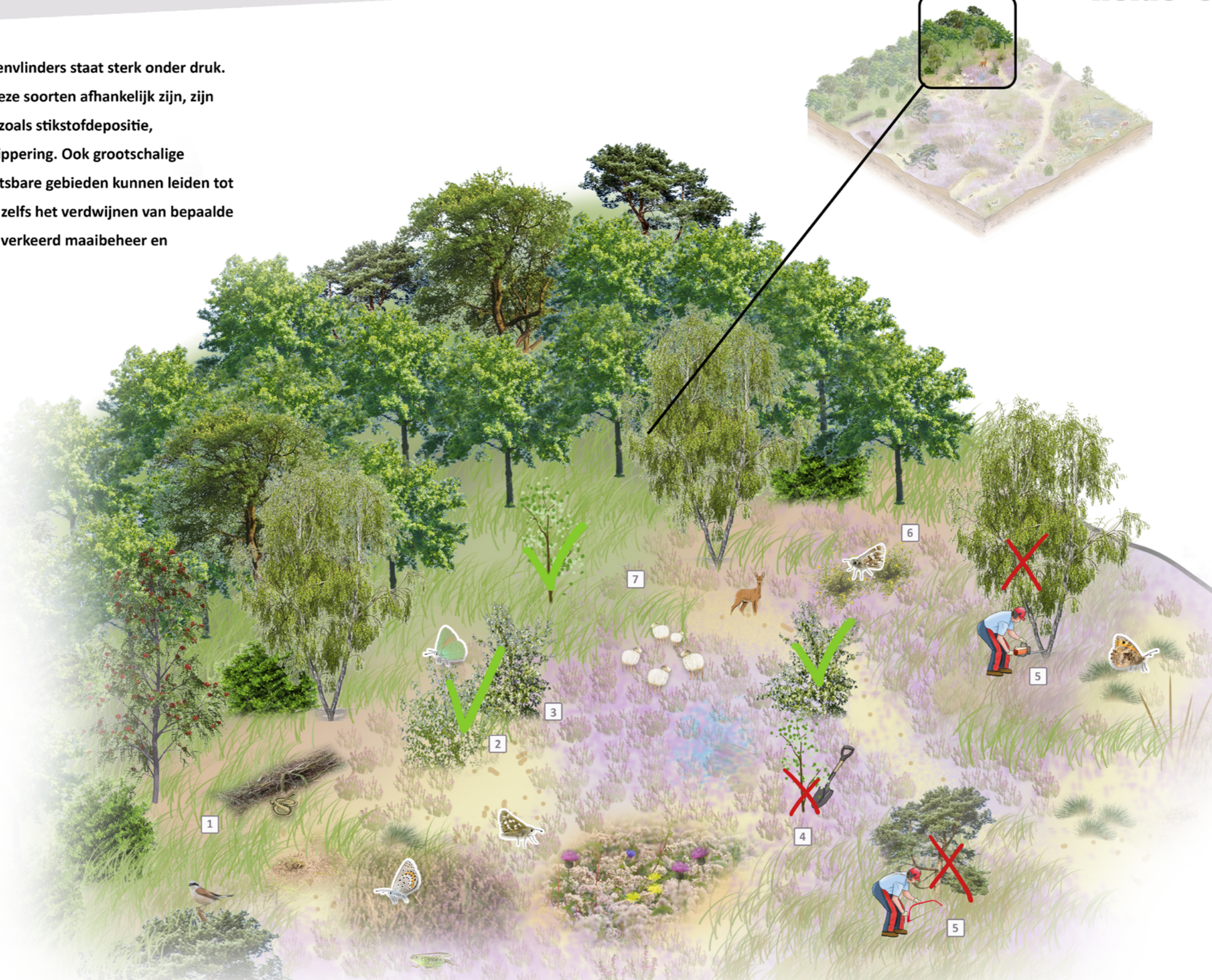
3 Struweel en bomen kunnen zorgen voor luwe plekken en schaduw op de heide. Zo dragen ze bij aan een microklimaat.

4 Kleine boompjes en struiken kunnen eenvoudig met een steekschop worden verwijderd. Dit voorkomt dat ze opnieuw uitlopen. Grotere bomen en struiken kunnen met een handzaag of bosmaaier met zaagblad worden geveld. Dit het liefst zo kort mogelijk afzetten. Berken liefst in het vroege voorjaar wat hoger afzetten i.v.m. doodbloeden, tegen opnieuw uitlopen

7 Door een kartelige rand (dus niet recht) langs het bos te vormen, wordt een langere randlengte gevormd. Dit zorgt voor een groter leefgebied voor soorten en tevens luwe plekken.

6 Door een geleidelijke overgang van hoge naar lage vegetatie te vormen, ontstaan microklimaten en verschillende biotopen voor de heidefauna.

5 Bosopslag van berken en grove den groeit vaak snel, en zorgt voor veel verdamping. Deze soorten dienen zoveel mogelijk te worden verwijderd, een enkele berk of den mag blijven staan. Struwelen van vuilboom, meidoorn en wilgen dienen voor veel soorten als waardevolle nectarbron en zijn waardevol om te behouden. Kies daar waar mogelijk voor variatie in soorten struwelen/bosopslag.

Heide- en veenvlinders

Beheermaatregelen ter bescherming van heide- en veenvlinders

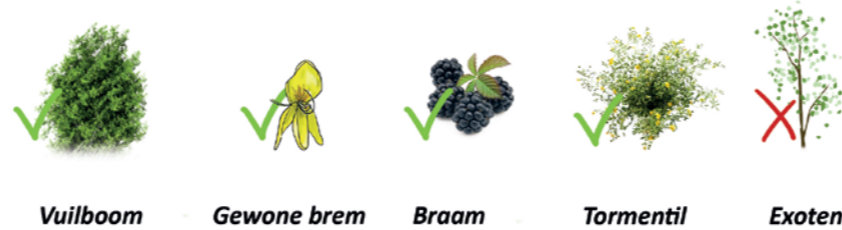
Het leefgebied van heide- en veenvlinders staat sterk onder druk. Alle soorten zijn afhankelijk van natuurgebieden die erg gevoelig zijn voor bedreigingen zoals stikstofdepositie, verdroging, verbossing en versnippering. Ook grootschalige beheermaatregelen in kwetsbare gebieden kunnen leiden tot een afname of zelfs het verdwijnen van bepaalde vlindersoorten. Voorbeelden zijn verkeerd maaibeheer en overbegrazing.

Vanwege de enorme kwetsbaarheid van heide- en veenvlinders, heeft kleinschalig beheer de voorkeur in leefgebieden van deze soorten. Aandacht voor kleinschalig beheer is hierbij noodzakelijk.

Dagvlinders hebben zonlicht en warmte nodig om actief te worden, het open houden van hun leefgebieden daarom van groot belang. Als een leefgebied van een vlindersoort verbost of verruigt, bijvoorbeeld als gevolg van een overmaat aan stikstof in de bodem, dan zullen bepaalde plantensoorten verdwijnen, net als open plekken om op te warmen.

Vlinders gedijen goed bij open plekken en een grote diversiteit aan microklimaten. Een microklimaat is een plek in een gebied waar de omstandigheden op kleine schaal anders zijn vergeleken met elders in het gebied. Een mooi voorbeeld is gedeeltelijk gemaaid grasland of stuk oude heide. In een gesloten hoge vegetatie heb je over het algemeen een constant klimaat, doordat de vegetatie zonlicht tegenhoudt en zorgt voor een bepaalde luchtvochtigheid.

Binnen kleine gemaaide stukken hebben zon, wind en regen vrij spel. Dit is dan ook de reden dat het volledig verwijderen van opslag niet wenselijk is. Her en der een boom of struik laten staan is goed voor de structuur in het gebied. Het zorgt voor een plaatselijk microklimaat vanwege beschutting.

Vuilboom **Gewone brem** **Braam** **Tormentil** **Exoten**

NACHTPAUWOOG

Er is ook een minder zichtbare groep vlinders die van heideterreinen gebruikmaakt. Nachtvinders zijn als vlinder belangrijk voor de bestuiving van bloemen en is - ook als rups - een belangrijke voedselbron voor vogels en vleermuizen. Ook zij profiteren van het beheer voor de heide- en veenvlinders. In Nederland komen zo'n 2400 nachtvlindersoorten voor, waarvan een groot deel ook op de heide leeft. Ze kunnen zowel dag- als nachtactief zijn en zijn er in veel kleuren en maten.

Een mooi voorbeeld van een heidenachtvlinder is de nachtpauwoog. Deze grote, dag-actieve nachtvlinder is een opvallende verschijning. Op alle vier de vleugels hebben zowel de mannetjes als de vrouwtjes een opvallend oog. Het vrouwtje legt een serie eitjes op (of in de buurt van) de waardplant, zoals struikheide. Overdag kan je rustende exemplaren in de vegetatie tegenkomen. Vrouwtjes scheiden feromonen af die de mannetjes van 11 km afstand kunnen lokken. De groene rupsen zijn veelal op struikheide te vinden en kunnen vrij fors worden. De pop overwintert in een lichtbruine, stevige cocon, die vlak bij de grond aan een plantenstengel is vastgemaakt.

Heide die helemaal dichtgegroeid is met opslag

Heide met bosopslag in mindere mate

Heide met beperkte bosopslag

Heide zonder bosopslag, kaal en open